

Viimsi valla arengustrateegia aastani 2045

Sisukord

1	Sissejuhatus	3
2	Visioon ja strateegilised sihid	6
2.1	Terved ja hoitud inimesed ning tugevad ja turvalised kogukonnad.....	8
2.2	Looduse ja ehitatud keskkonna kooskõla.....	12
2.3	Jätkusuutlik elukorraldus.....	15
2.4	Mitmekülgset õppimis- ja arenguvõimalused.....	18
2.5	Tarkuse, loovuse ja innovatsioonikeskus	20
3.	Strateegiliste sihtide elluviimise eest vastutavad valdkonnad ja seosed riigi pikaajalise arengustrateegiaga „Eesti 2035“ ning „Harju maakonna arengustrateegiaga 2040+“	23
	Strateegiliste sihtide elluviimise eest vastutavad valdkonnad.	23
	Seosed „Eesti 2035“ sihtide ja ÜRO säästva arengu eesmärkidega ning „Harjumaa arengustrateegia 2040“ strateegiliste eesmärkidega.....	24
4.	Globaalsete trendide mõju Viimsi vallale	25
5.	Tegevusvaldkondade ülevaade.....	27
o	Haridus- ja noortevaldkond	27
o	Kultuur ja sport.....	28
o	Sotsiaahoolekanne ja tervishoid.....	30
o	Keskkond ja maakasutus	31
o	Kommunaalmajandus ja liikuvus	33
o	Ettevõtlus.....	36
o	Juhtimine	38
6.	Strateegia koostamine ja elluviimine	40
7.	Seire ja elluviimine	41
8.	Lisa: Viimsi valla arengustrateegia 2045 taustandmed.....	412

1 Sissejuhatus

Käesolev arengustrateegia on valminud 2023. aastal eesmärgiga planeerida Viimsi valla pikaajalist arengut aastani 2045. Tegemist on Viimsi valla arengukava osaga, mis seab valdkondade ülesed eesmärgid tavapärase eelarvestatud nelja-aastase keskmise planeerimistsükliga võrreldes oluliselt pikema perioodi peale. Arengustrateegiat täiendavad valla arengukava osana igal aastal uuendatav ja vähemalt neli aastat ette vaatav tegevuskava ning samuti vähemalt neljaks aastaks rahalisi vajadusi planeeriv eelarvestrateegia.

Viimsi arengustrateegia seab vallale pikaajalise arenguvisioni, mille saavutamiseks on sõnastatud strateegilised sihid, mis aitavad suunata valla arengut visiooni saavutamiseks.

Viimsi valla visioon: Ainulaadse asukohaga Viimsi vald, kus mets ja meri põimuvad kaasaegse elu- ja ettevõtluskeskkonnaga, on elamiseks parim paik.

Visiooni elluviimisel näeme, et Viimsis elavad nii teineteisest kui ka loodusest hoolivad terved ja õnnelikud inimesed, kes moodustavad uuendusmeelse ja ühtehoidva kogukonna ning hindavad kodulähedast mitmekesisist haridus-, kultuuri- ja spordielu.

Viimsi valla visiooni saavutamiseks on seatud viis võrdse tähtsusega strateegilist sihti:

- Terved ja hoitud inimesed ning tugevad ja turvalised kogukonnad
- Looduse ja ehitatud keskkonna kooskõla
- Jätkusuutlik elukorraldus
- Mitmekülgset õppimis- ja arenguvõimalused
- Tarkuse-, loovuse- ja innovatsioonikeskus

Viimsi strateegilised sihid lähtuvad Eesti pikaajalises arengustrateegias „Eesti 2035“ seatud strateegilistest sihtidest¹ ja Harju maakonna arengustrateegias 2040+ seatud eesmärkidest²

¹ Riigi pikaajalises arengustrateegias „Eesti 2035“ on järgmised sihid:

- Eestis elavad arukad, tegusad ja tervist hoidvad inimesed
- Eesti ühiskond on hooliv, koostöömeelne ja avatud
- Eesti majandus on tugev, uuendusmeelne ja vastutustundlik
- Eestis on kõigi vajadusi arvestav, turvaline ja kvaliteetne elukeskkond
- Eesti on uuendusmeelne, usaldusväärne ja inimesekeskne riik

² Harju maakonna arengustrateegia 2040+ sõnastab Harjumaale järgmised strateegilised eesmärgid:

SE1: Harju maakond on rahvusvaheliselt hinnatud uue majanduse ja innovatsiooni keskus, mille suurim väärtus on siinsed inimesed ja kogukonnad.

ning aitavad kaasa nende saavutamisele Viimsi vallas. Viimsi strateegiliste sihtideni jõudmiseks on iga sihi juurde sõnastatud strateegilised eesmärgid, millega on seotud arengut regulaarselt peegeldavad mõjumõdikud. Arengustrateegias on sõnastatud strateegiliste eesmärkide saavutamiseks vajalikud tegevussuunad. Arengustrateegia elluviimise planeerimiseks ja jälgimiseks koondatakse igal aastal vähemalt järgmise nelja aasta vajalikud tegevused koos vastutaja ja tähtajaga tegevuskavasse.

Viimsi valla missioon on olla viimsilasele avatud ja usaldusväärne partner, kes seisab parima elukeskkonna eest, hoides Viimsi loodust ja kasutades tulevikku vaatavaid lahendusi. Valla missiooni täidavad Viimsi vallavolikogu ja vallavalitsuse koos kogukonnaga.

Arengustrateegias on esitatud valdkondade hetkeolukorra väljakutsete ja võimaluste analüüs. Põhjalikum hetkeolukorra analüüs ja andmestik on kättesaadav arengustrateegia lisan „taustaandmed“.

Prioriteetsed märksõnad järgmistel kümnenditel on avaliku ruumi läbimõeldud planeerimine, looduskeskkonna ja rohealade hoidmine ning kaitsealade laiendamine, kvaliteetsete teenuste kohapeal kättesaadavus, kriisivalmidus, loodusressursside jätkusuutlik kasutamine ja energiasüsteemide paindlikkus. **Valla visiooni, sihtide ja eesmärkide seadmisel on arvestatud järgmise kahekümne aasta jooksul kuni 30 000 Viimsi elanikuga.**

Viimsil on eesmärk kujuneda paigaks, mida tuntakse oma tulevikku vaatava, uuendusmeelse ja loova lähenemise järgi. 2045. aastal on Viimsis mitmekesised elukohad, töökeskkonnad ja võimalused vaba aja veetmiseks. Viimsi on Eesti avaliku sektori innovatsiooni ja uute taristu arendamise tehnoloogiate eestvedaja. Siin on mitmekesised kultuuri ja vaba aja veetmise võimalused, siin on puhas elukeskkond ja hinnatud paigad looduses viibimiseks.

Viimsil vald pakub kaasaegset keskust koos hubase ja turvalise elamupiirkonnaga aedlinnalistes külates. Suur potentsiaal peitub ehitatud ja loodusliku keskkonna sidusas lõimimises ning seejuures on kriitilise tähtsusega elurikkuse säilitamine. Looduspärandiga kooskõlas olev elukeskkond ja asukoht Tallinna lähedal võimaldavad kujundada Viimsi armastatud elukeskkonnaks, kus on tasakaalus elu- ja ärikeskkond ning suurepärased võimalused saada osa loodusest ja merelistest tegevustest.

SE2: Harju maakonnas on Läänemere regiooni parim elukeskkond - turvaline, roheline, kestlik ning kaasaegsete töökohtade ja teenustega.

SE3: Harju maakonnas on jätkusuutlik ja tasakaalustatud maakasutus, kestlik taristu ning kiired ja keskkonnasäästlikud ühendused nii maakonna siseselt, ülejäänud Eestiga kui ka välisriikidega.

Viimsi Artium on lühikese aja jooksul kogunud kultuurisektori tähelepanu üle Eesti ning see loob võimaluse ka teiste Viimsis pakutavate teenuste arendamiseks. Viimsi Artium on mitmekülgne kultuuri- ja hariduskeskus, mille püsivam identiteet on alles kujundamisel ja keskusel on potentsiaali olla veelgi olulisem osa Viimsi kultuuri- ja elukeskkonnast.

Aastaks 2045 suureneb eakate osakaal ning see loob vajaduse investeeringuteks sotsiaal- ja tervishoiusüsteemi. Samuti muutub veelgi olulisemaks ligipääsetavust parandavate lahenduste kasutamine valla taristu rajamisel ja uuendamisel.

Viie järgmise aasta olulisemad projektid saavad olema tamme pargi, vabaõhumuuseumi külustuskeskuse, äripiirkondade ning spordihoone rajamine jalgpalli ja kergejõustiku harrastamiseks. Sama olulised on lasteaiakohtade loomine (sh Pärnamäe lasteaias ehitus), peatänava edasiarendus, erivajadustega isikute keskus, kogukonnapõhiste toetatud eluasemete rajamine, Nargen Nord muuseum ning uute supluskohtade, kaikohtade, mängu- ja spordiväljakute avamine. Ettevalmistused tuleb teha Haabneeme rannapromenaadi arenduseks, uute parkide, külasid ühendava terviseradade võrgustiku rajamiseks ning uute kaitsealade loomiseks.

Järgmiste aastakümnete horisondil on kaasaegse vallamaja, raamatukogu ja noortekeskuse kontseptsiooni loomine ja elluviimine. Toetada tuleb valla keskusel kaasaegsete ja mitmekesiste teenuste tekkimist, spordi- ja rekreatsioonipargi rajamist, alternatiivsete transpordiühenduste loomist, meretranspordi võimaluste ja -taristu arendamist ning mereturismi edendamist. Otsida tuleb võimalusi kutsekooli või kolledži rajamiseks ning avalike hoonete ja teenuste kaasajastamiseks. Ühtlasi on plaanides ringmajanduse võrgustiku loomine, loodus- ja ressursisõbralike tehnoloogiate rakendamine (sh mere- ja sademeveest tarbevee tootmine) ja parkvalla³ kontseptsiooni elluviimine.

Jätkub pidev tegevus avaliku taristu arendamiseks, kergteede ehitus, ühistranspordi arendamine, hariduskvaliteedi tõstmine, kooli ja lasteaiahoonete kaasajastamine, vajaduspõhiste sotsiaalteenuste arendamine, igapäevaste avalike teenuste kvaliteedi tõstmine ja e-teenuste arendus.

³ Parkvald on uus mõiste, mis koosneb kahest terminist „park“ ja „vald“. Parkvald on roheline asumimustriga omavalitsus, kus asustatud alad põimuvad metsade, kaitsealade ja parkidega, mis moodustavad enamiku omavalitsuse pindalast.

2 Visioon ja strateegilised sihid

Visioon:

Ainulaadse asukohaga Viimsi vald, kus mets ja meri põimuvad kaasaegse elu- ja ettevõtluskeskkonnaga, on elamiseks parim paik.

Koondesmärk: Viimsilased on oma kodukohaga rahul

Koondtulemus: Viimsilaste rahulolu oma eluga Viimsis suureneb

Möödik: Vastus küsimusele: "Olen oma eluga Viimsi vallas üldiselt rahul" (Allikas: Viimsi valla rahulolu-uuring)

Algtase 2022: 75 %

Sihttase 2045: 90 %

Viimsi valla visioon kirjeldab tulevikku, mida koos elanike ja kogukondadega luua. Viimsi visioon peegeldab Viimsi eripärast geograafilist ja demograafilist olukorda, kus ühel poolsaarel ja väikesaartel paiknevas vallas⁴ on kõik õnnelik olemiseks vajalik kodu lähedal olemas. Seejuures on tagatud tasakaal looduskkeskkonnaga nii, et inimesed saavad meeldivalt vaba aega veeta looduslikes metsades, kujundatud parkides, avalikes mererandades ja tegeleda mereliste tegevustega. 2045. aastal on Viimsi tökohaks paljudele viimsilastele. See aitab muuhulgas vähendada ühesuunalise pendelrände mahtu ning sellega kaasnevat keskkonna jalajälge ja elanike ajakulu. Viimsi inimesed osalevad aktiivselt oma kodukoha elutingimuste kujundamises ja moodustavad üksteist toetavad ja hoolivad kogukonnad. Igas eas inimesed leiavad vallas endale piisavalt huvitegevusi ja kultuurisündmusi ning on rahul eneseteostuse ja -arengu võimalustega.

⁴ Viimsi on Eesti kõige kõrgema elanikkonnatihedusega vald – 306 in/km²

VISIOON: Ainulaadse asukohaga Viimsi vald, kus mets ja meri põimuvad kaasaegse elu- ja ettevõtluskeskkonnaga, on elamiseks parim paik

Viimsilased on oma kodukohaga rahul

Viimsilaste rahulolu oma eluga Viimsis üldiselt suureneb aasta- aastalt ja on 2045. aastaks **90 %**

STRATEEGILINE SIHT

1.

TERVED JA HOITUD INIMESED NING TUGEVD JA TURVALISED KOGUKONNAD

- 1.1 Viimsi elukeskkond on tervist toetav ja viimsilaste elustiil tervislik
- 1.2 Iga inimene saab kogu elukaare jooksul temale arenguks ja toimetulekuks vajalikku tuge ja hoolt
- 1.3 Viimsis on aktiivne kogukonnaelu
- 1.4 Viimsilased tunnevad ennast kõikjal Viimsis turvaliselt

2.

LOODUSE JA EHITATUD KESKKONNA KOOSKÖLA

- 2.1 Viimsi looduskeskkond on hoitud ja looduspärand väärtustatud
- 2.2 Viimsi avalik ruum on elav ja kutsuv – viimsilased veedavad sageli koos aega vabas õhus ja avalikes hoonetes
- 2.3 Viimsi on merele avatud

3.

JÄTKUSUUTLIK ELUKORRALDUS

- 3.1 Viimsi on kliimaneutraalne
- 3.2 Elu- ja töökohtade ning vaba aja taristu vahel on tasakaal ning head ühendused

4.

MITMEKÜLGSED ÕPPIMIS- JA ARENGUVÕIMALUSED

- 4.1 Viimsilased saavad end harida ja arendada terve elukaare vältel
- 4.2 Kultuuri- ja vaba aja sündmuste valik rahuldab kõiki sihtgrupe

5.

TARKUSE, LOOVUSE JA INNOVATSIOONIKESKUS

- 5.1 Viimsi vald on uuenduste eestvedaja ja tippspetsialistide tõmbekeskus
- 5.2 Viimsist võrsub üle Eesti tuntud ja lisandväärtust loov kultuur
- 5.3 Ettevõtluspiirkonnad on välja arendatud

Strateegiline siht

Terved ja hoitud inimesed ning tugevad ja turvalised kogukonnad

Viimsilane oskab hoida enda ja oma lähedaste tervist ning Viimsis on kõigil võimalus olla aktiivne kogu elu jooksul. Viimsilane hoolib iseendast, kodust ja kogukonnast, märkab abivajajat ning oskab ja julgeb aidata, toetada ja innustada. Viimsis on iga inimese heaolu oluline ning igaüks tunneb end turvaliselt ja väärikalt. Viimsilased hoolivad ja räägivad aktiivselt kaasa oma koduvalda puudutavates küsimustes ning teavad, et nende panust hinnatakse.

1.1. Strateegiline eesmärk » Viimsi elukeskkond on tervist toetav ja viimsilaste elustiil tervislik (võtmevaldkonnad: sotsiaal- ja tervishoid, kultuur ja sport)
Võtmetulemus: Viimsilased on tervena elatud aastate poolest Eestis esikohal (metoodika väljatöötamisel)

1.1.1. Tegevussuund: Viimsi vald parandab kodulähedaste sportimisvõimaluste kättesaadavust. Viimsi vallas on avalik sporditaristu, sidus kergliiklusteede võrgustik ja hooldatud spordirajad nii talviseks kui ka suviseks kasutuseks. Arendatakse kaasaegset spordilinnakute võrgustikku üle kogu valla territooriumi ja tegutsetakse selle nimel, et viimsilastel oleks võimalus tegeleda kõigi populaarsemate spordialadega koduvallas.

1.1.2. Tegevussuund: Viimsi vald toetab tervist hoidvat elustiili. Viimsi vallas on levinud tervislik toitumine ja aktiivsed eluviisid kogu elukaare vältel. Valla haridusasutustes saavad lapsed tervislikku koolitoitu ning noored saavad koolist kaasa enda ja teiste tervist ning keskkonda hoidvat harjumused. Seejuures tuleb rõhku panna oskustele hoolitseda nii vaimse kui ka füüsilise tervise eest. Rakendada tuleb maailma parimaid teaduspõhiseid mudeleid alkoholi ja narkootikumide tarvitamise vähendamiseks ja selleks ollakse partneriks Tervise Arengu Instituudile ennetustegevuste arendamisel ja uute lahenduste piloteerimisel.

Noortekeskuste tegevuses ja huvihariduses tuleb senisest enam tähelepanu pöörata 20-ndates aastates noortele aktiivsusele.

1.2. Strateegiline eesmärk » Iga inimene saab kogu elukaare jooksul temale arenguks ja toimetulekuks vajalikku tuge ja hoolt (sotsiaal- ja tervishoid)

Võtmetulemus: Rahulolu sotsiaalvaldkonnaga tõuseb vähemalt 75%-ni (Viimsi valla rahulolu-uuring A2022: 59%; S: 75%)

1.2.1. Tegevussuund: Viimsi vald toetab inimeste iseseisvat hakkamasaamist. Sotsiaaltoetuste ja teenuste süsteemi ülesehitus on ennetusele suunatud, vajaduspõhine ja toetab analüüsi põhiselt abivajaja iseseisvat toimetulekut. Inimeste eesmärgipäraseks toetamiseks tuleb panustada juhtumipõhise võrgustikutöö süsteemsemaks kasutamiseks sotsiaalvaldkonnas. Arendada tuleb kogukondlikke lahendusi ja nutikate lahenduste kasutamist inimeste toimetuleku toetamisel.

1.2.2. Tegevussuund: Viimsi vald kasvatab kohapeal pakutavate sotsiaalteenuste kättesaadavust. Inimesed saavad toetavaid sotsiaalteenuseid lähtudes lähimuse põhimõttest ehk teenuseid osutatakse abivajajate kodule võimalikult lähedal. Inimeste toetamiseks tuleb laiendada KOV-i poolt pakutavate kohustuslike sotsiaalteenuste mahtu ja piirkondlikku kättesaadavust ning senisest enam tuleb rõhku panna ennetusele.

1.3. Strateegiline eesmärk » Viimsis on aktiivne kogukonnaelu (juhtimine ja tugi-teenused, haridus, kultuur)

Võtmetulemus: Elanike rahulolu ja panustamise aktiivsus kasvab (minuomavalitsus.ee elanike rahulolu ja aktiivsus A2022: 2; S: 5)

1.3.1. Tegevussuund: Viimsi vald küsib, kuulab ja arvestab elanike huvidega kodukoha arengu juhtimisel. Viimsilased teevad ettepanekuid ja osalevad poliitikakujundamises ning tunnevad, et nende arvamus loeb Elanike soovide jõudmist valla plaanidesse toetavad regulaarsed rahulolu-uuringud ja rakendatakse kaasava eelarve protsessi. Elanike huvidele paremini vastamiseks tuleb üleüldisemalt rakendada kasutajakeskset teenusdisaini ja avatud valitsemise põhimõtteid. Viimsilaste osalemise suurendamiseks võetakse kasutusele kaasaegsed tehnoloogilised lahendused.

1.3.2. Tegevussuund: Viimsi vald toetab kohalikke ühisüritusi. Vald võimestab asulavanemaid ja -seltse ning toetab kohalike kogukonnakeskuste kujunemist. Kõigi valla külade ja alevike seltside omaalgatusvõimet ning nende vanemate kujunemist kogukonna aktiivseks esindajaks tuleb toetada ja tunnustada.

1.3.3. Tegevussuund: Viimsi vald toetab kogukonna avatust ja sidusust ning eri keele- ja kultuuritaustaga inimeste lõimumist. Erineva taustaga inimesed osalevad aktiivselt ühiskonnaelus, jagavad demokraatlikke väärtusi ning ühist kultuuri-, info- ja suhtlusruumi, tunnevad ühtekuuluvust ning kannavad Eesti identiteeti. Selle jaoks luuakse ühiseid, arusaadavaid ja usaldusväärseid kommunikatsiooni- ja inforuume ning ühtekuuluvustunnet toetavaid sotsiaalseid kontakte (sündmused, huviharidus, vaba aja veetmise võimalused).

1.4. Strateegiline eesmärk » Viimsilased tunnevad ennast kõikjal Viimsis turvaliselt (ehitus- ja kommunaal, planeeringud)

Võtmetulemus: Viimsilaste turvatunne kasvab (Viimsi valla rahulolu-uuring A2022: 72%; S: 82%)

1.4.1. Tegevussuund: Viimsi vald parandab ruumi ohutust ja turvalisust. Vallas on kasutusel nutikad (n. targad ülekäigurajad) ning õnnetusi ja süütegusid ennetavad lahendused. Viimsi vald parandab avaliku ruumi (nt

teed, pargid, mänguväljakud) valgustust, soodustab kogukondlikku turvalisust parandavate lahenduste (nt naabrivalve) kasutuselevõttu ja arvestab avaliku ruumi planeerimisel turvalisust suurendavate kvaliteetse ruumi põhimõtetega⁵.

⁵ Kvaliteetse ruumi aluspõhimõtted leiab: <https://www.fin.ee/media/448/download>

Strateegiline siht

Looduse ja ehitatud keskkonna kooskõla

Viimsi looduspärand, mets ja meri, on oma erilisuses kaitstud, hoitud ja väärtustatud. Loodus ja looduspõhised lahendused põimuvad sidusalt mitmekesise ehitatud keskkonnaga, moodustades ühtse rohevõrgustiku ja luues seeläbi Eesti esimese parkvalla. Viimsi avalik ruum on mitmekesine ja elav ning ruumi ja hoonete loomisel on läbivalt esindatud kaasava disaini ja kvaliteetse ruumi aluspõhimõtted. Vallal on kutsuv süda Haabneeme keskuses ja igas külas on oma kooskäimispaik. Viimsi on merevald, kus inimesed pääsevad mugavalt merele ja mere äärde, et seal harjumuspäraselt aega veeta. Viimsis on välja kujunenud toimivad ja ümbritsevasse keskkonda sobituvad ettevõtluspiirkonnad.

2.1. Strateegiline eesmärk » Viimsi looduskeskkond on hoitud ja looduspärand väärtustatud (keskkond ja planeeringud, ehitus- ja kommunaal)

Võtmetulemus: Heas seisundis maismaaökosüsteemide osakaal valla kogupindalast (A2022: 27%; S: >27)

Tulemusmõõdik: Rohealade pindala Viimsi valla mandriosast (A 2023: 53%; S: 60%)

2.1.1. Tegevussuund: Viimsi vald kaitseb rohevõrgustike sidusust ja liigirikkust ning ökosüsteemide toimimist. Tagatud on rohealade säilimine ja soodsatel aladel võimendatakse olemasolevaid loodusväärtusi. Samuti tuleb jälgida kogu valla territooriumilt Läänemerre suubuva vee kvaliteeti. Tegeleda tuleb kliimamuutustega leevendamise ja nendega kohanemisega, tagada liigirikkuse säilimine ja võidelda invasiivsete võõrliikide sissetungiga.

2.1.2. Tegevussuund: Viimsi vald kaitseb põhjavett ja tagab olmevee kättesaadavuse. Viimsis jagub põhja- ja pinnaveest saadavat olmevett tavapäraseks kasutamiseks igal aastaajal ning elanikud on rahul joogivee kvaliteediga. Suvise veepuuduse ohu maandamiseks tuleb suurendada pinnavee kasutust tarbeveena ja kaaluda tuleb joogivee tootmist kaasaegsete puhastustehnikate abil. Pranglil ja teistel väikesaartel tuleb arendada lokaalseid olmevee- ja piirkondlikke puhastuslahendusi kvaliteedi ja kättesaadavuse tagamiseks. Ühtlasi tuleb parandada inimeste teadlikkust vastutustundlikust vee tarbimisest.

2.2. Strateegiline eesmärk » Viimsi avalik ruum on elav ja kutsuv – viimsilased veedavad sageli koos aega vabas õhus ja avalikes hoonetes (ehitus- ja kommunaal; keskkond; planeeringud)

Võtmetulemus: Viimsi elanike rahulolu avaliku ruumiga kasvab 2045. aastaks vähemalt 70 %-ni (Viimsi valla rahulolu-uuring A2022: 48%; S: 70%)

2.2.1. Tegevussuund: Viimsi vald soodustab aktiivseid liikumisviise avalikus ruumis. Selleks ühendatakse kergliiklusteedega kõik asulad, naaberomavalitsused ning rekreatsioonialad. Arendada tuleb jalgsi liikuma kutsuvat avalikku ruumi, eri liiklusvahendeid kombineerivaid (multimodaalseid) liikumisvõimalusi ja aastaringset kasutatavat jalgrattataristut. Oluline on suurendada koostööd erasektoriga transpordi ja logistiliste teenuste osutamisel.

2.2.2. Tegevussuund: Viimsi vald kujundab atraktiivset avalikku ruumi. Arendatakse välja valla keskuseala koos „peatänavaga“ ja kõigi külade kooskäimiskohad. Avaliku ruumi planeerimisel lähtutakse ligipääsetavuse põhimõttest. Elanike vaba aja sisustamiseks tuleb luua aktiivsele

kasutamisele kutsuvate rohealade ja kogukonnaaedade võrgustik. Soodustada tuleb ka avalikus ruumis aset leidvate ürituste mitmekesisust.

2.3. Strateegiline eesmärk » Viimsi on merele avatud (kommunaal; keskkond ja planeeringud)

Võtmetulemus: Elanikud on rahul mereranda ligipääsetavusega (Viimsi valla rahulolu-uuring A2022: 71%; S: 85%)

Tulemusmõõdik: Avalike rannaalade pikkus kilomeetrites (A2023: 0,75km; S: 3km)

2.3.1. Tegevussuund: Viimsi vald soodustab rannaäärseid tegevusi ning kujundab ja hooldab avalikus kasutuses olevaid rannaalasid. Viimsi rannad on puhtad, kutsuvad ja turvalised. Suurendatakse ametlike supluskohtade arvu muuhulgas ka suurematel asustatud saartel. Välja tuleb ehitada loodusega arvestav Haabneeme rannapromenaad, mille saab kujundada atraktiivseks vaba aja veetmise kohaks. Ühtlasi tuleb tagada ligiääs mereranda ja kallasraja läbitavus kogu valla merepiiri ulatuses.

2.3.2. Tegevussuund: Viimsi vald parandab mereliste tegevustega tegelemise võimalusi ja ühendusi saartega. Kohalikud ja külastajad hindavad ja kasutavad aktiivselt Viimsi sadamaid ja sealset taristut ning kohalik merekultuur on kõrgel tasemel. Toetatakse vallas paiknevate väikesadamate kaikohtade arvu ja veesõidukite teenindamisvõimekuse (sh lautrikohad) kasvu. Viimsi lapsed kasvavad üles heade teadmistega rannarahva kultuurist ning huvi ja võimega merel toime tulla. Tagada tuleb aastaringne mandriosa ning Naissaare ja Prangli vaheline liikumisvõimalus.

Strateegiline siht

Jätkusuutlik elukorraldus

Elu Viimsis on korraldatud jätkusuutlikult. Kasutusel on ressursisäästlikud lahendused, keskuses on tagatud elu- ja töökohtade ning vaba aja veetmiseks mõeldud taristu tasakaal, mis vähendab vajadust igapäevaseks pendelrändeks Viimsist Tallinna. Inimeste igapäevane liikumine on mugavalt lahendatud ja eelistatud on säästvad liikumisviisid. Viimsi valla elanikkonna kasv on stabiliseerunud ning vastab keskkonna ja tehnoloogia tasakaalus kujunenud kasvu piiridele. Avaliku-, era- ja kolmanda sektori teenused toimivad koostöös ja vastavad elanike vajadustele.

3.1. Strateegiline eesmärk » Viimsi on kliimaneutraalne (ehitus ja kommunaal; keskkond)

Võtmetulemus: Viimsi vallas seotakse või kogutakse sama palju CO₂, kui inimtegevusaega vabastatakse (A: selgitatakse uuringuga)

3.1.1. Tegevussuund: Viimsi vald kujundab jätkusuutlikud ja targad transpordi-, ja energiasüsteemid. Viimsi vallas vabanev CO₂ hulk seotakse või kogutakse vallas. Hoonete ehitamisel ja renoveerimisel eelistatakse energiatõhusaid lahendusi ning vallal tuleb näidata eeskjuju kasutatavate munitsipaalhoonetega. Ühistransport on kliimaneutraalne ja laia kasutust leidev liikumisviis. Viimsi valla avalikud hooned peavad selleks eeskjuju näitama ning kasutama kaasaegseid säästlikke lahendusi.

3.1.2. Tegevussuund: Viimsi vald soosib ringsete lahenduste teket. Avaliku sektori hangete puhul arvestatakse jäätmehierarhia põhimõtteid, üle valla luuakse terviklik jäätmepunktide võrgustik. Jäätmejaamast kujundatakse ringmajanduskeskus ning valda on rajatud korduskasutusruumid ja -töökojad. Maksimaalselt korduskasutatakse kohapealseid ressursse ja soodustatakse ringmajandavate ärimudelite

arengut. Ladestamisele minevate olmejäätmete hulk tuleb viia järk-järgult nullini koos jäätmete ringlussevõtu osakaalu suurenemisega.

3.2. Strateegiline eesmärk » Elu- ja töökohtade ning vaba aja taristu vahel on tasakaal ning head ühendused (ehitus ja kommunaal; ettevõtlus; keskkond ja planeeringud)

Võtmetulemus: Väheneb pendelrändajate osakaal rahvastikust nii Viimsist teistesse omavalitsustesse kui ka Viimsisse (liikuvusuuring A: teadmata; S väheneb)

3.2.1. Tegevussuund: Viimsi vald korraldab ühistransporti elanike ootusele vastavalt. Ühendused Tallinnaga ja valla siseliinid on puhtad, mugavad ja toetavad inimeste igapäevaseid liikumisi. Parandada tuleb ühistranspordi kättesaadavust ja ligipääsetavust, sh erivajadustega inimestele. Ühtlasi tuleb analüüsida inimeste liikumist, et teadlikult kasvatada valla siseliinide mahtu ja kasutatavust. Koostöös riigi ja naaberomavalitsustega tuleb luua võimalused innovatiivsete ühistranspordiliikide kasutusele võtmiseks ja leida lahendused Viimsi ühendamiseks Rail Baltica Ülemiste terminaliga.

3.2.2. Tegevussuund: Viimsi vald kujundab mitmekesist liikuvuskeskkonda. Viimsis pääseb mugavalt kohale ka isikliku sõiduautota. Parandatakse multimodaalseid liikumisviise, mille tulemusel väheneb isikliku auto kasutamise osakaal nii vallasisel kui ka naaberomavalitsustesse liikumisel.

3.2.3. Tegevussuund: Viimsi vald soodustab planeeringutega mitmekülgse elukeskkonna tekkimist. Viimsi valla üldplaneeringuga kujundatakse läbimõeldud ja tasakaalus arengut võimaldav vallaelu korraldav raamistik. Uute töökohtade loomiseks ja teenuste kättesaadavuse parandamiseks tuleb toetada huvi rajada teenindus- ja ettevõtluspiirkondi.

Taristu arendamisel kaalutakse ja arvestatakse senisest enam ettevõtlust soosiva keskkonna vajadustega.

EELNÕU

Strateegiline siht:

Mitmekülgised õppimis- ja arenguvõimalused

Viimsis on elanike jaoks tagatud nii vaimset kui ka füüsilist arengut toetav elukeskkond – rikkalik haridus-, kultuuri- ja sporditaristu ning võimalused end igakülgsest harida. Igas vanuses viimsilased tegelevad aktiivselt enda tervise hoidmise ja intellektuaalse arendamisega. Koolihariduses märgatakse õpilase tugevusi ja õpitee on individuaalne. Õppetöö läbiviimisel rakendatakse uuenduslike meetodeid. Inimesed on töövõimelised, teotahtelised ja algatusvõimelised ning leiavad võimaluse tegeleda oma meelistegevustega.

4.1. Strateegiline eesmärk » Viimsilased saavad end harida ja arendada terve elukaare vältel (haridus)

Võtmetulemus: Rahulolu haridusega Viimsi vallas üldiselt on kõrge (minuomavalitsus.ee hinnang haridusele Viimsi vallas üldiselt A 2022:6; S:8)

4.1.1. Tegevussuund: Viimsi vald loob eeldused igaühe isiklikuks arenguks mitmekülgses õpikeskkonnas. Viimsi haridusasutustes on loodud õppimiseks turvaline ja positiivne vaimne ja füüsiline õppekeskkond ning rakendatud nüüdisaegset õpikäsitust. Õpetajad arvestavad õpilaste eripäradega arendades tugevusi ja kujundades täisväärtuslikke kodanikke. Tähelepanu vajab ka muu kodukeelega laste õpetamine. Formaalharidus tuleb lõimida mitteformaalse õppega. Seejuures tuleb suurendada praktilise õppe osakaalu ning üld- ja tulevikupädevuste arendamist.

4.1.2. Tegevussuund: Viimsi vald soodustab haridustöötajate igakülgset enesearengut ning innovaatiliste õppemeetodite katsetamist ja rakendamist. Viimsis töötavad oma valdkonna tugevaimad kvalifitseeritud

haridustöötajad. Koostöös Eesti parimate haridusteadlastega arendatakse välja 21. sajandile vastavad õpimeetodid, mis arvestavad õpilaste individuaalsusega.

4.1.3. Tegevussuund: Viimsi vald aitab luua täiendavaid õppevõimalusi pärast põhihariduse omandamist (kutse-, huvi-, kesk- ja kõrgharidus).

Noortel ja täiskasvanutel on rohkem võimalusi tegeleda huvihariduse ja -tegevusega. Koostöös riigi, kutsekooligeda, kõrgkoolide ja ettevõtjatega otsitakse võimalusi rakendada Viimsis piirkondlike hariduskeskuste kontseptsiooni ning rajada siia kaasaegseid erialasid õpetava kutsekooli ja/või kolledži. Toetada tuleb õpiteede pikemat kestvust ja parandada elukestva õppe võimalusi kõigile.

4.2. Strateegiline eesmärk » Kultuuri- ja vaba aja sündmuste valik rahuldab kõiki sihtgruppe (kultuur ja sport)

Võtmetulemus: Kultuur, sport ja vaba aeg (minuomavalitsus.ee kultuur, sport ja vaba aeg hinnang A 2022: 5; S: >5)

4.2.1. Tegevussuund: Viimsi vald loob võimalused kõigi aktiivseks osalemiseks kultuurielus.

Elanikele on loodud mitmekülgsed võimalused osaleda erinevate rahva- ja popkultuuri rühmades. Erinevad kultuursed vaba aja veetmise võimalused on hõlpsalt leitavad ja kättesaadavad kõigile. Viimsi esindusvõistkonnad ja sportlased on heal tasemel ja osalevad Eesti meistriliigades ning Viimsis toimuvatel võistlustel. Valla noortele luuakse head eeldused rahvusvahelisel areenil tippspordiga jätkamiseks.

Strateegiline siht

Tarkuse, loovuse ja innovatsioonikeskus

Viimsi on positiivset muutust loovate, ettevõtlike ja uuendusmeelsete inimeste kohtumispaik. Ettevõtliku hoiaku kujunemine algab juba eelkoolieas ning kestab väärrika eani (hõbemajandus). Viimsis toimub ettevõtjate, kogukonna ja vallavõimu koostöös sotsiaalne innovatsioon. Viimsi ettevõtted on uuenduslikud ja teadusmahukad ning viivad koostöös kutse- ja ülikoolidega läbi tipptasemel teadus- ja arendustegevust. Kohalikud ettevõtjad tunnevad, et nende panust kogukonda väärtustatakse. Viimsi on salliv ja avatud talentidele kogu maailmast ning siin elab tark ja tegus rahvas.

5.1. Strateegiline eesmärk » Viimsi vald on uuenduste eestvedaja ja tippspetsialistide tõmbekeskus (juhtimine ja tugiteenused, ettevõtlus, kommunaal)

Võtmetulemus: Kõrge lisandväärtusega töökohtade arv Viimsis (vähemalt 1,25 kordset Harjumaa keskmist brutopalka teenivad töötajad. Statistikaamet. A2022: 1049; S: 3000)

5.1.1. Tegevussuund: Viimsi vald osaleb partnerina teadus- ja arendustegevuses ning rakendab kaasaegseid valitsemismudeleid.

Koostöös ülikoolidega viiakse ellu innovaatilisi katse- ja pilootprojekte ning rakendatakse sotsiaalset innovatsiooni. Toimub parimate teadmiste ja kogemuste jagamine teiste Eesti ja Euroopa piirkondadega. Valla otsused on langetatud andmepõhiselt ja arvestades parimat valdkonna teadmist.

5.1.2. Tegevussuund: Viimsi vald märkab, tunnustab ja toetab ettevõtluse arengut.

Selleks parandatakse koostööd ettevõtjatega neid puudutavate otsuste ettevalmistamisel, tunnustatakse regulaarselt olulisemaid ettevõtjaid ja toetatakse ettevõtjate omavahelist võrgustamist.

5.2. **Strateegiline eesmärk » Viimsist võrsub üle Eesti tuntud ja lisandväärtust loov kultuur (kultuur, haridus)**

Võtmetulemus: Loomemajanduse sektoris loodud lisandväärtus töötaja kohta (Statistikaamet A2022: 20 098, S: tõuseb)

5.2.1. Tegevussuund: Viimsi vald aitab Artiumil kujuneda üle-riigiliselt tuntud kultuuri ja loomemajandusega tegelevaks keskuseks. Viimsi Artiumis soovivad nii kohalikule kui üle-eestilisele publikule esineda hinnatud artistid ning sündmuseid korraldada kogu Eesti üritus- ja kultuurikorraldajad. Artiumis sündiv kultuur ja teadmised on võimelised looma loovmõtlemise ja loovisikute intellektuaalse omandi kaudu heaolu ning töökohti. Artiumi toel kujuneb Viimsi Eesti üheks edukamaks loomemajandusega tegutsevaks piirkonnaks.

5.2.2. Tegevussuund: Viimsi vald toetab rannaelu kultuuripärandi elamist ja uut hingamist. Militaarjalugu avav Projekt Nargen Nord ning Viimsi vabaõhumuuseumi kaluriküla oma uue külastushoonega ning randluse kultuuripärandit tutvustav rannarahva muuseum koguvad nii Eestis kui rahvusvaheliselt tuntuks. Vabaõhumuuseumist saab rannakultuuri tuletorn, mida kasutatakse rannarahva ajaloo ja eluolu mõistmiseks üleriigilistes haridusprogrammides. Viimsi kultuuripärandi objektide külastustega kaasnevad muud toetavad teenused parandavad siinse majanduselu arengut. Viimsi rahvakultuur on mitmekesine ja silmapaistev ning siin korraldatakse pärandit väärtustavaid sündmuseid.

5.3. **Strateegiline eesmärk » Ettevõtluspiirkonnad on välja arendatud (ettevõtlus; planeeringud)**

Võtmetulemus: 40% viimsilastest töötab 2045. aastal koduvallas (EMTA A 2023: 21%; S: 40%)

5.3.1. Tegevussuund: Viimsi vald soodustab viimsilaste elu- ja ettevõtluskeskkonda rikastavat ettevõtlust. Viimsis on välja kujunenud ettevõtluspiirkonnad (n. Miiduranna, Aiandi, Püüksi, Haabneeme, Muuga) ja loomelinnak (n. endise kalatööstuse alal). Selleks tuleb vallal teha koostööd ettevõtjatega, kelle eesmärgid ja visioonid ühtivad elanike huvidega ning vald saab toetada kaasaegsete äripiirkondade arenemiseks vajaliku taristu rajamist.

5.3.2. Tegevussuund: Viimsi vald toetab ettevõtliku hoiaku kujunemist juba eelkoolieas ja selle püsimist terve elukaare vältel. Viimsi haridusasutustes antav haridus annab lastele ettevõtluspädevuse. Vald aitab toetada õpilaste ettevõtluskogemust koolides (n. õpilasfirmade loomist) ja positiivsete tööharjumuste kujunemist. Koostöös kohalike ettevõtjatega tuleb luua noorte ettevõtlikkust toetav võrgustik.

3. Strateegiliste sihtide elluviimise eest vastutavad valdkonnad ja seosed riigi pikaajalise arengustrateegiaga „Eesti 2035“ ning „Harju maakonna arengustrateegiaga 2040+“

Strateegiliste sihtide elluviimise eest vastutavad valdkonnad.

Tabel 1. Strateegiliste sihtide elluviimise eest põhiliselt vastutavad valdkonnad

Valdkond	Strateegiline siht				
	TERVED JA HOITUD INIMESED NING TUGEVD JA TURVALISED KOGUKONNAD	LOODUS E JA EHITATUD KESKKONNA KOOSKÕLA	JÄTKUSUUTLIK ELUKORRALDUS	MITMEKÜLGSED ÕPPIMIS- JA ARENGUVÕIMALUSED	TARKUSE, LOOVUSE JA INNOVATSIOONIKESKUS
Haridus- ja noorsootöö					
Kultuur ja sport					
Sotsiaaltoetamine ja tervishoid					
Keskkond ja maakasutus					
Planeeringud					
Kommunaalmajandus ja liikuvus					
Ettevõtlus					
Juhtimine ja tugiteenused*					
Legend:					
võtmevaldkond					
seotud valdkond					

* Valdkond mõjutab kõiki sihte läbi selle, et on vastutav arengustrateegia elluviimise õnnestumise eest. Kaks sihti on märgitud võtmevaldkondadena, sest ühes on kesksel kohal elanike kaasamine ja usaldussuhte saavutamine ja teises innovatsiooni haldus- protsessides.

Seosed "Eesti 2035" sihtide ja ÜRO säästva arengu eesmärkidega ning "Harjumaa arengustrateegia 2040" strateegiliste eesmärkidega.

Tabel 2. Strateegiliste sihtide elluviimise eest põhiliselt vastutavad valdkonnad

"Eesti 2035"	"Harjumaa arengustrateegia 2040"	"Viimsi 2045" strateegiline siht				
		TERVED JA HOITUD INIMESED NING TUGEVD JA TURVALISED KOGUKONNAD	LOODUSE JA EHITATUD KESKKONNA KOOSKÕLA	JÄTKUSUUTLIK ELU-KORRALDUS	MITMEKÜLGSED ÕPPIMIS- JA ARENGU-VÕIMALUSED	TARKUSE, LOOVUSE JA INNOVATSIOONI-KESKUS
siht	strateegiline eesmärk					
Aluspõhimõtted	SE2					
Inimene 	SE1; SE2					
Ühiskond 	SE1					
Majandus 	SE1; SE2					
Elukeskkond 	SE2; SE3					
Riigivalitsemine 	SE3					

4. Globaalsete trendide mõju Viimsi vallale

Riigi pikaajalise arengustrateegia „Eesti 2035“ koostamise raames loodud globaalsete trendide kirjelduse⁶, Arenguseire Keskuse stsenaariumite, raportite ja uuringute⁷ ning Euroopa Liidu strateegilise arenguseire raportite⁸ põhjal on koostatud Viimsi valda enim mõjutavate globaalsete trendide kaardistus.

Tehnoloogia muutub järjest kiiremini – Oleme viimastel aastatel olnud tunnistajaks tehnoloogiliste muutuste intervalli kiirenemisele. See tähendab, et tänased perspektiivikad tootmis- ja erialad ei pruugi 2045. aastaks enam asjakohased olla. See võib kaasa tuua muutunud ootused valitsemiskultuurile, aga ka haridusele ning elukestvatele õppele. Senisest rohkem tuleb rõhku panna inimeste võimele ümber õppida, kohaneda ja toime tulla. Teisalt pakub tehnoloogia muutumine ka hulgaliselt võimalusi, mis omakorda eeldab valla valmisolekut innovatsiooni ulatuslikult rakendada ja kasutusele võtta rohkem suurandmetel põhinevaid lahendusi.

Kliimamuutused jätkuvad ning keskkond halveneb – Hoolimata Euroopa Liidu veetavast pingutusest kasvuhoonegaaside emissiooni kontrolli alla saada, jätkub lähikümneanditel kliimamuutustest põhjustatud mõjude üha rängem ilmnenemine. See toob kaasa ekstreemsete ilmastikuolude (nt tormid, põuad jms) sagenemise, mis esitab väljakutseid vallas paiknevale taristule (nt elekter, joogivesi, teede ligipääsetavus), aga ühtlasi seab surve alla valla looduskeskkonna jätkusuutlikkuse. Kasvavad vee- ja õhu kvaliteedi muutustest põhjustatud tervise riskid.

Loodusvarasid napib järjest enam – Kriitiliste loodusvarade piiratus mõjutab Viimsi juba praegu suvistel põuaperioodidel tarbevee piiratusena. Vald peab näitama eeskuju loodusvarade kokkuhoidliku kasutamise eestvedajana ja ringmajandust soodustava keskkonna loomisel. Olulisel kohal on valla roll jäätmeäitluse reformimine, mis võimaldab minimeerida ladestatava prügi teket.

Maailma rahvastik vananeb – Kuigi Viimsi vald on olnud aastaid üks kiiremini kasvavaid omavalitsusi ja Eesti võrdluses selgelt noorema elanikkonnaga omavalitsuste hulgas, siis valla elanike arvu kasvu pidurdumisega kaasneb ka elanikkonna vananemine. See tähendab valla

⁶ Leitav: <https://valitsus.ee/media/61/download>

⁷ Leitav: <https://arenguseire.ee/raportid/>

⁸ Leitav: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/strategic-planning/strategic-foresight/2023-strategic-foresight-report_en

jaoks suuremat vajadust sotsiaal- ja tervishoiu teenuste järgi, aga esitab muuhulgas ka uusi väljakutseid avaliku ruumi kujundamisel ligipääsetavuse paremaks tagamiseks.

Poliitilised süsteemid ja valitsemine muutub – valitsemises on viimastel aastakümnetel üha enam hoogu kogunud koostöövõrgustike ulatuslikum kaasamine otsuste tegemisse. Koosmõjus andmepõhise valitsemisega aitab see langetada paremaid ja mõjusamaid lahendusi ja otsuseid. Samuti on näha avalike teenuste tagamisel erasektori ja vabatahtlike panuse kasvu, mis koos inimesekeskse teenusdisainiga toetab sotsiaalset innovatsiooni ja suurendab teenuste tõhusust ja kättesaadavust.

Rahvusvaheliste konfliktide sagenemine ja julgeolekuohtude olemus muutub – 2022. aastal puhkenud täiemahuline sõda Ukrainas ilmestab rahvusvaheliste konfliktide piirideülest mõju. Olenemata Ukraina sõja tulemustest, jääb meie piirkond rahvusvahelise ebastabiilsuse keskmesse. Lisaks avatud sõjategevusele varitsevad vastastikkuses sõltuvuses Lääne ühiskondi varjatud rünnakud rahvusvahelise taristu pihta. Vald peab jätkuvalt tagama, et Muuga sadamaga seonduvad julgeolekualased riskid oleksid maandatud ja vallas tegutseva ettevõtlusega ei kaasneks ulatusliku reostuse ega terrorismiohtu.

Ränne ja linnastumine kasvab – Ukraina sõjaga seotud põgenikelaine on olnud ulatusliku mõjuga ning kuigi sellega on edukalt toime tulnud, siis edasised arengud piirkonnas ja kliimamuutuste globaalne mõju rände ei anna põhjust rahuloluks. Põgenike edukas lõimimine ühiskonda on väljakutse, milles õnnestumine on aluseks turvalisuse tagamisel ja radikaliseerumisohtu vähendamisel. 2050. aastaks hinnatakse, et kliimamuutuste tõttu on oma kodudest sunnitud lahkuma kuni 1 miljard inimest. Teisalt peab Viimsi vald tegutsema selle nimel, et olla nii Eesti kui ka rahvusvahelist päritolu talentidele atraktiivne sihtkoht elamiseks ja töötamiseks.

Ärimudelid ja töö olemus muutub – Murranguline tehnoloogiline innovatsioon ja uued, madalama sisenemisbarjääriga ärimudelid (nt jagamismajandus) loovad võimaluse kõrgete nõudmistega lääneriikide tarbijate vajaduste (nt personaalsed lahendused, keskkonnasäästlikud ja kohalikud tooted) täitmiseks. See seab traditsioonilised ärimudelid löögi alla ning koos suureneva automatiseerimisega muutub tööturg paindlikumaks, kuid ka elanike jaoks ebastabiilsemaks. Valla jaoks võivad need trendid tähendada suurenevat vajadust sotsiaalteenuste järgi ja valmisolekut toetada inimeste elukestvat õpet ning ettevõtlikkust.

5. Tegevusvaldkondade ülevaade

o Haridus- ja noortevaldkond

Kohaliku omavalitsuse üks olulisemaid ja ressursimahukamaid ülesandeid on tagada oma elanikele võimalused kvaliteetse alus-, üld- ja huvihariduse omandamiseks. Kvaliteetse hariduse tagamise märksõnadeks Viimsis on lisaks õppekohtade tagamisele ka individuaalsus, koostöö ja uuendusmeelsus.

Väljakutse seisneb eelkõige rahvastiku arvu suurenemises ja sellega seonduvalt vajaduses täiendavate õppekohtade järele järgmise kümne aasta jooksul. Lokaalset ja täpset teenusvajaduse prognoosi on keeruline visandada rohkem kui kuus aastat ette. Eelkooliealiste laste prognoos näeb ette, et pikemas tulevikus ei ole lasteaiaaeglaste laste arv kasvamas. Samas on täiendavaid munitsipaallasteaia kohti oluliselt juurde vaja, kuna ligi pool vajalikest lasteaia ja lapsehoiu kohtadest on sisse ostetud erateenuse pakkujatelt. Teenuse ühtlase kvaliteedi tagamiseks on vaja tegeleda munitsipaallasteaedade juurde ehitusega, sest lasteaia järjekord munitsipaallasteaedadesse ulatub sadade lasteni. Lasteaiaaeglaste lapsi on kõige rohkem keskuse piirkonnas, samuti on paljude lapsevanemate soov leida lapsele koht keskkuses seoses igapäevase Tallinnasse tööle liikumisega.

Teiseks väljakutseks on olnud piisava arvu õppekohtade tagamine vallas pärast põhihariduse omandamist. Kui vaadata Harjumaad tervikuna, siis Viimsis põhihariduse omandamise järgselt on võimalik valida gümnaasium kas Viimsi vallas või ka väljaspool koduvalda. Mõningast leevendust gümnaasiumikohtade puudusele pakub see, et 2023. aastal on planeeritud avada Harjumaal neli uut riigigümnaasiumi. Neist kolm riigigümnaasiumi alustab Tallinnas (Tallinna Mustamäe Riigigümnaasium, Tallinna Tõnismäe Riigigümnaasium, Tallinna Pelgulinna Riigigümnaasium) ja lisaks avatakse Rae Gümnaasium Jüri alevikus. Seega on lähiaastatel Viimsi Gümnaasiumisse oodata vähem naaberomavalitsuste põhikoolide lõpetajaid ja ka Viimsi lastele lisandub täiendavaid õppekohtade ja õppesuundade valikuid.

Huvihariduses on Viimsi valla ja Eesti tasandil eestvedajateks kolm valla huvikooli, mis asuvad alates 2022. a sügisest väga uuenduslikus funktsionaalses õpikeskkonnas Artiumis. Huviharidus Viimsi vallas ületab valdkondlikke piire, Artiumi füüsiline ja vaimne keskkond toetab õppija erinevate annete arengut ja pakub võimalusi uuteks väljakutseteks. Lähiaastate eesmärgiks on uute võimaluste veelgi parem kasutuselevõtt ning kujunemine huvihariduse eestvedajaks Eestis tehes koostööd ka teiste maade noortega.

Noorsootöö potentsiaal seisneb noorte omaalgatuslike projektide toetamises ja ettevõtlikkuse kasvatamises. Viimsi paistab silma mitmete edukate õpilasfirmade alguskohana ja noorte toetamine ettevõtlusega jätkamisel on oluline arvestades ka ärimudelite ja töö olemuse muutumise trendiga. Noorsootöö väärib olulist kohta erinevate noori arendavate võimaluste seas, muuhulgas ka töötajatele esitatavate ülesannete ja töötasu parandamise osas.

Vajadus on alustada avaliku aruteluga kas, kuidas ja milliste erialadega võiks Viimsis olla võimalik osaleda kutsehariduses peale põhikooli lõpetamist. Viimsis on heal tasemel kunsti- muusika- ja teaduskool ja tulevikus on võimaluseks Viimsis visuaalse- ja teiste kunsti valdkondade õppimise laialdasem esiletõstmine. Erasektori toel on võimalik arendada IT-valdkonna kutseharidusvõimalusi koduvallas.

Prangli saare püsielanikkonna elujõulisuse kindlustamiseks on vajalik ka Prangli kooli jätkuv toetamine. Koolil on potentsiaal pakkuda noortele laagreid ja õppekava toetavaid tegevusi. Haridusasutuste juhtidel on arengute juhtimises võtmeroll, seega on oluline panustada juhtide enesearengu toetamisse. Ühtlasi tuleb tõhustada haridusorganisatsioonide- ja asutuste koostööd.

Väljakutseks on erinevate haridusvaldkondade, eriti üld- ja huvihariduse, omavaheline lõimimine koostöö õppekorralduses ja õppekavade planeerimises. Lähiaastate väljakutseks on erinevate haridusvaldkondade tasakaalustatud süsteemne areng. Nii alus- kui ka üldhariduses võib erasektor suurendada alternatiivpedagoogiliste võimaluste pakkumist. Üleüldiseks väljakutseks on noortega seotud valdkondade pidev muutumine, sest noorte vajadused kujunevad ümber koos ühiskonna ja tehnoloogia arenguga. Oluline on kujundada õpilasekeskne lähenemisviis – igal Viimsi lapsel peab olema sobiv õpitee.

o Kultuur ja sport

Viimsi kultuurilugu on seni kirjeldatud põhiliselt läbi rannarahva ning kalurikolhoosi loo. Ühest küljest on see võimalus ja vundament, mille ümber kultuuriline identiteet kujundada, teisest küljest on tegemist väljakutsega, sest uued Viimsi elanikud ei pruugi selle narratiiviga suhestuda.

Vajadus on üleüldise kultuurielu rikastamise järele, milles saaks iga viimsilane ennast teostada. See on oluline element selleks, et elukeskkond oleks rikkalik ja kõigi vajadustele vastav, mis omakorda pärsib nõ magala tekkimist. Vajadus on kultuuri- kui spordivaldkonda tulevikku kujundades mõelda ligipääsetavusele kõigi elanike perspektiivist ning et taristu ei

kujuneks vaid suuremate keskuste ümbrusesse. Üheks võimalikuks lahenduseks on kohapeal puuduvaid kultuurivaldkonna teenuseid doteerida.

2022. aastal avatud Viimsi Artium on lühikese aja jooksul kogunud kultuurisektori tähelepanu üle Eesti ning see loob võimaluse seda tähelepanu juhtida ka teiste asutuste suunale – raamatukogud, kirikud, noortekeskused, muuseumid, huvikeskus, rahvamaja.

Lisaks Viimsi Artiumile on oluline huvikeskuse funktsiooni mõtestamine ja tegevusele selge suuna leidmine. Viimsi huvikeskuse hoone vajab renoveerimist ja kaasajastamist, mis loob vaba aja ning huvitegevuse ja -hariduse mitmekesistamiseks olulise eelduse.

Viimsi raamatukogu ja noortekeskus tegutsevad täna eraomaniku kinnistul. Pikemas plaanis on vaja otsustada püsivad lahendused, mis tagavad teenuste kättesaadavuse elanikele mugavalt ning kulutõhusalt.

Kultuuri teadlik ja valdkondade ülene juhtimine koos tõhusa kommunikatsiooniga aitab toimuvat paremini inimesteni viia. Kultuuriturism toob kaasa väljakutseid ja nende ennetamiseks on vaja eelkõige silmas pidada, et Viimsisse koonduv tähelepanu teeniks eelkõige viimsilaste huve ning taristu vastaks kohalike elanike vajadustele (käsitletud ettevõtluse ja turismi valdkonnas põhjalikumalt). Vajadus on tõhusa koostöö järele ettevõtluse- ja turismisektoriga.

Viimsis on tugev kunstikool, mille kaudu on potentsiaal kujundada Viimsi kultuuriline identiteet rohkem ka visuaalse kunsti ümber. Püstitada saab küsimuse, kas kultuurivaldkonda koonduva tähelepanu abil võiks tekkida ka uus Viimsi identiteet – „Viimsi on rahva- ja kõrgkultuuri keskus“.

Võimalus on läbi kultuuri kogukonnatunnet suurendada – kogukondlikke väärtusi ühendavad traditsioonilised, aasta-aastalt toimuvad kooskäimise sündmused võiksid anda edasi ka Viimsi kultuurilugu noorematele põlvedele.

Spordivaldkonnas näib kasutamata potentsiaal veega seotud sporditegevuste arendamine, mis sobitaks merele avatuse eesmärgiga. Sporditaristu arendamisel on vajalik kultuuri- ning planeerimise- ja kommunaalosakonna koostöö, et viimsilastele üle kogu poolsaare oleks tagatud head võimalused vabas õhus sportimiseks.

Üleüldine väljakutse riigis on see, et väga paljudel inimestel ei ole aega ja vaimset ressursi muu elu kõrvalt kultuuri nautida. Kohapealse kultuurimaastiku rikastamine leevendab seda probleemi, sest kultuuri tarbimiseks kulutatav aeg väheneb transpordiks kulutatav võrra.

Naissaarel on oluline lähiaastatel toetada Nargen Nord projekti elluviimist. Kuigi tegemist on Meremuuseumi projektiga, siis on valla võimalus toetada ettevõtmist sujuva asjaajamise tagamisega ning vajadusel teadmiste ja oskustega aitamisega.

Toetada tuleb Prangli saare kultuurielu arengut ja pärandi hoidmist. Kolm peamist eesmärki on vaba aja keskuse rajamine, Prangli rahvamaja hoone pidev heakorrastamine ja tegevuste arendamine ning Prangli Püha Laurentsiuse kabeli renoveerimine. Uus vaba aja keskus ühendaks endas kvaliteetseid ja uuenduslike lahendustega Viimsi raamatukogu Prangli harukogu ruume, kui ka kogukonnakeskust - käsitööruumi, kaugtöö ja arvutiruumi ning multifunktsionaalse kohtumiste ruumiga. Kõigi kolme tegevuse eesmärk on tagada väikesaare elanikele ning külastajatele, ligipääsetavaid ja mitmekülgseid vaba aja veetmise võimalusi ning vajalike teenuste kättesaamist.

Et liikumis- ja spordiharrastusega oleks võimalik tegeleda paljudel, soovib Viimsi vald tagada mitmekülgsete vaba õhu spordirajatiste rajamise. Edasi saab arendada terviseradade võrgustikku, mis ühendavad omavahel kogu Viimsi poolsaare. Noortele ja ekstreemspordihuvilistele mõeldes on valla soov rajada erinevaid elamusspordirajatisi (nt pump-trackid, BMX ratta rajad, rulapargid) nii sise- kui välitingimustesse.

Kõike eelnevat arendades tuleb arvestada ka aina suurema lõimumise vajadusega ühiskonnas. Rahvaste ränne võib veelgi intensiivistuda ja seega tuleb viimsilastel integreerida teise keele- ja kultuuritaustaga inimesi läbi kultuuritöö Viimsi kogukonda. Erineva taustaga inimesi aidatakse osalema aktiivselt ühiskonnaelus, jagama demokraatlikke väärtusi ja ühist kultuuri-, info- ja suhtlusruumi, tundma ühtekuuluvust ning kandma Eesti identiteeti.

○ Sotsiaalhoolekanne ja tervishoid

Sotsiaalvaldkonna arendamine lähtub kogu valla arengust ja kavandatakse koostöös teiste valdkondadega, eesmärgiga võimestada elanike iseseisvat toimetulekut. Seda kõike toetab elukeskkond, mis on planeeritud tagamaks elanike heaolu. Sotsiaalvaldkond on läbivalt integreeritud kõikide teiste valdkondadega, kuna osutatavad avalikud teenused hõlmavad kogu inimese elukaart.

Tulenevalt rahvastiku vananemise trendist, on oluline vajadus tulevikus hool kõigile abivajajatele.

Väljakutseks on valdkondlike spetsialistide suur koormus ja vajadus on sotsiaalvaldkonna töötajate suuremaks väärtustamiseks. Ühtlasi on väljakutseks erinevate

valdkonnaspetsialistide leidmine Viimsisse. Parandada tuleb perearstiteenuse kättesaadavust, sh keskusest kaugemates külates. Samuti on puudu puuetega inimeste hoolekandeks vajalikke teenused ja inimesed ootavad ka eriarstiteenuseid Viimsisse. Siin sõltuvad valdkonna plaanid riiklikest arengutest (nt Tallinna Haigla tuleviku osas), kuid kindlasti saab parandada koostööd Viimsis paiknevate tervishoiuasutustega. Vajadus on senisest enam pöörata tähelepanu inimeste vaimse tervise toetamisele, kuid ka selles valdkonnas on raske leida spetsialiste. Laiendada tuleb puuetega inimeste hoolekandeks vajalikke teenuseid, sealhulgas rajada koostöös riigiga ja naabervaldadega Viimsi valda või mõnda naabervalda erihoolekandeteenuseid, sh. kogukonnas elamise teenust pakkuv hoolekandetasutus.

Samuti on oluline üldiste tervislike eluviiside juurutamine, vajadus on senisest enam keskenduda ennetustööle ning suunata elanike mõttemaailm elutervema mõttelaadi suunas - seda toetab muuhulgas mitmekesine elukeskkond, mis loob eeldused, et inimesed liiguksid rohkem.

Vajalik on arendada sotsiaalvaldkonda inimesekesksete teenustest lähtuvalt, mitte toetuste keskselt. Rakendada tuleb näiteks „üheuksepoliitikat“ ehk teenused ühest kohast. Selleks tuleb teha koostööd riigi tasandiga, sest kasutaja jaoks ei peaks olema vahet riigi ja valla teenustel. Võimalusi pakuvad veel teenuste automatiseerimine ning sellega haakuv sündmusteenuste arendamine aga ka sotsiaaltranspordi tagamisel uudsete lahenduste kasutuselevõtt.

Suur potentsiaal seisneb eakate ja noorte ühistegevustes. See aitab kaasa põlvkondade vahelisele lõimumisele ning leevendab paljude eakate üksinduse probleemi, aga võimaldab ka noortel õppida ja areneda koos vanema generatsiooni tarkusega. Eakate aktiivsuse hoidmiseks on oluline pakkuda neile sobilikke tegevusi ja tagada ligipääsetavus kogu avalikule taristule.

○ Keskkond ja maakasutus

Oluliseks väljakutseks valla jaoks on olemasolevate haljastute säilitamise ja uute rajamisega parandada rohekoridoride sidusust. Viimsi vald peab oluliseks säilitada kõik rohevõrgustiku sidususe funktsiooni juba kandvad (või sellist potentsiaali kandvad) rohelised alad nii suures ulatuses kui see on täna veel võimalik. Edasiste valla planeeringute ja projektide koostamisel on vajalik jälgida rohealade sidusust. Eramadel olevate rohealade sidusust saab

planeeringutes mõjutada eelkõige piisavalt suurte kinnistute ja nende vaheliste väiksemate piirkondlike haljasalade kavandamise kaudu ning vältides liiga tihedat hoonestust.

Viimsi looduskeskkonna kaitsmine ja rohevõrgustiku sidususe tagamine nii valla sees kui naaberomavalitsustega on üks olulisemaid väljakutseid pikaajalise arengu kujundamisel. Vajalik on seega üle vaadata seni realiseerimata planeeringud, kaaludes nende uuendamise või kehtetuks tunnistamise otstarbekust. Tasakaalustamise võimalus peitub ka avaliku ruumi rikkalikumas haljastamises, eriti kõrghaljastuse rajamises, mis aitab muuhulgas kohaneda kliimamuutustega. Sellega loome ehitatud ja loodusliku keskkonna kooskõla.

Olulise võimalusena on Viimsi valla ruumiloome kandvaks jõuks ja eripärast tulenevaks tugevuseks parkvalla loomine. See on elukeskkond, mis soodustab tervislikumat, aktiivsemat ja keskkonnasäästlikumat eluviisi ning säilitab rohelist. Kasutusest väljalangenud alad võetakse taas kasutusele ja integreeritakse rohealadega, kuid see ei ole looduskaitse ala vaid elusa ja mitmekesise valla üks osa luues looduses viibimiseks paremaid võimalusi ja keskkondi. Rohealad on omavahel ühendatud kergliiklusteede ja matkaradadega, mis loob paremad võimalused nii vaba aja veetmiseks kui ka vähendab transpordikoormust ja loob lisavõimalusi vallasisesteks liikumisteks.

Valla jätkusuutliku arengu tagamiseks on oluline tagada jäätmete liigiti kogumine, mis võimaldab vähendada ladestatavate jäätmete hulka ja hoida enamik kasutuses olevast materjalist ringluses. Vald saab siin olla eeskujuks, tagada kestlike lahenduste juurutamine ja silmapaistvus juba haridussüsteemis, aga ka läbi regulatiivsete vahendite kehtestades ning jõustades kohustusi elanikele. Seni on hästi toiminud pakendijäätmete kogumispunktid ja eraettevõtete koostöös korraldatud pakendite kogumine, kuid kahetusväärselt jõuab suur hulk kasulikku materjali tee olmeprügisse. Jätkuvalt on väljakutseks elanike teadlikkuse tõstmine ja käitumisharjumuste muutmine.

Valla ruumiloome põhimõtted on valla ruumilise planeerimise alustaladeks. 2022. aastal alguse saanud üldplaneeringu koostamise protsess paneb aluse järgmiste kümnendite ruumiloomele Viimsi vallas, lähtudes järgmistest põhimõtetest, mis panustavad kõikidesse strateegilisse sihtidesse:

- kvantiteedi asemel kvaliteeti - järgmise kahekümne aasta jooksul on vallas eluruumi kuni 30 000 elanikule;
- kaasava disaini kontseptsioonile tuginevate elukaarepõhise ligipääsetavuse lahenduste rakendamine;
- avatud ühisaladega, roheline ja turvaline avalik ruum;

- kodulähedased töökohad ja teenused, kultuuri-, haridus- ja vabaajaasutused, tihe ja sidus kergliiklusvõrgustik ning kiire ja sujuv ühistransport;
- valla metsad, rannaalad ja väärtuslikud maastikud on kaitstud, samas kõigile juurdepääsetavad ning ühendatud sidusaks rohevõrgustikuks. Kohalikud looduskaitsealad vahelduvad kultuurmaastikega, mis hoonestatud aladel omakorda asenduvad parkide ja roheliste tänavatega;
- innovaatilised lahendused, et säästa puhast joogivett, soodustada sademevee taaskasutamist ning eelistada kohalike taastuvenergia lahenduste rakendamist.

Senise ruumilise arengu väljakutse Viimsi jaoks on oht muutuda vananevaks magalaks. Selle vältimiseks tuleb tagada, et Viimsis on tagatud olulisemad teenused keskuses (Haabneeme-Viimsi) ning seda toetavad piirkondlikud keskused (Püünsi ja Randvere) oma poodide, kohvikute ja äripindadega. Samuti eristuvad teenustega olulisemate sadamata piirkonnad (Leppneeme, Kelnase ja Naissaare).

Viimsi keskuse ala on ruumiliselt alakasutatud ja süstemaatiliselt arendamata ning selle loomine ja väljaehitamine on pikaajalise arengu kavandamise üheks eesmärgiks. Keskus peab olema multifunktsionaalne, kus elu- ja ärikinnisvara ning kaubandus-, teenindus- ja vaba aja teenused on omavahel tihedalt põimunud. Mitmekesisus ongi peamine märksõna. Keskusalal on olemas piisavalt suur potentsiaal lisaks ärifunktsioonile pakkuda ka ajaveetmise, kultuuri- ja loometegevust. Valla keskuse arendamises peab lähtuma terviklikkusest, kasutajasõbralikust visioonist ja kvaliteetse ruumi aluspõhimõtetest ning seejuures on tähtis maaomanike kaasamine, et lahendada lagunevate hoonete ja kasutusest välja langenud alade jõude seismine.

Viimase kümnekonna aastaga on tõsiseks väljakutseks kujunenud pendelränne ja transport Tallinnasse tööle. Kuigi Covid-19 järgne kaugtöö tegemise trend on vähendanud tipptundide koormust Pirita teel, vajab Viimsi lisaks ühistranspordi arengule pikaajalise lahendusena paremat tasakaalu elukondliku ja ärikinnisvara vahel. Selle leidmine saab olema koostamisel oleva üldplaneeringu ülesandeks.

o [Kommunaalmajandus ja liikuvus](#)

Valla tulevikupotentsiaal lasub säästlike ja innovaatiliste lahenduste edasiarendamises, muuhulgas andes oma panus ka sellealasesesse teadus- ja arendustegevusse (koostöö ülikoolidega) ning olles säästvate lahenduste projekteerimise kõneisikuks ja heaks eeskujuks teistele omavalitsustele nii Eestis kui välisriikides.

Vajadus on pöörata kõrgendatud tähelepanu joogiveevarule ja sademeveele. Võimalused peituvad vihmavee tõhusama kasutuse erinevate lahenduste kasutuselevõtus - uute arenduste puhul tuleb kohustada arendajaid ehitama hallveelahendusi, koduaedades tuleb toetada sademevee kogumist vajaliku inventari abil. Vee säästva kasutamise suhtes teadlikkuse tõstmise vajadus muutub aja jooksul aina olulisemaks.

Lisaks tänavavalgustussüsteemi LED-süsteemile üleminekul on oluline ka see, et kõik külad oleksid valgustatud.

Viimsi on kolmest küljest ümbritsetud merega – see loob võimalusi taastuva elektrienergia tootmiseks. Ühtlasi võiks positiivne väljavaade olla kohalike energiaühistute loomisele ning kohaliku kasu instrumentide kasutuselevõtt võimaldamaks ulatuslikumalt kasutusele võtta taastuvad energiaallikad.

Viimsi valla väljakutseks on ulatuslik isikliku sõiduauto kasutamine liikumiseks, mis muutub üha kriitilisemaks rahvaarvu või turistide arvu suurenedes. Kogu liikumisruumi edu algab planeerimisest. Vajadus on võtta selgeks sihiks, et soovitakse parandada säästvate liikumisviiside osakaalu ning tagada nende turvaline, ohutu ja atraktiivne avalik ruum kõigi liikumisvajadusega elanike jaoks. 2017. aasta andmetel sõidab ainult 11,8 % Viimsi elanikke ühistranspordiga. Võimaluseks on seega väga heade ühistranspordiuhenduste tagamine nii Viimsis sees kui naaberomavalitsustega, haakuvateks olulisteks märksõnadeks on ligipääsetavus ja intuitiivsem liikumine. Probleemi süvendab pidevate transpordisektoriga seotud kulude tõus ning jätkuv alarahastus süsteemide arendamisel. Valdkonna planeerimisel lähiaastatel on oluline roll liikuvusuuringutel, mis näitavad, millised muutused on modaalfaotuses võrreldes 2017. aastaga toimunud ning kuidas on seda muutnud elektriliste tõukerattaste lisandumine ja kaugtöö.

Teiste liikumisviiside lõikes on võimaluseks jalgsi- ja jalgrattaga liikumise võimaluste parandamine väga heale tasemele, mis toimib koos avaliku ruumi atraktiivsemaks muutmisega, et inimesed sooviksid oma liikumisi teha vabas õhus. Muuhulgas tuleb arvestada, et kergliikurid (elektrilised tõukerattad) on suurendanud vajadust eraldatud liikumisruumi järele jalgratastele ning kergliikuritele *versus* jalakäijatele. Väljakutse seejuures on selleks vajamineva ruumi võtmine sõiduteedelt. Madalat liikluskultuuri aitaks parandada pidev teavitustöö ja jagatud ruumi kontseptsiooni tutvustamine elanikele. Üheks pikaajalise mõjuga ambitsioonikaks tegevuseks võiks olla haridusasutuste ümber jalgsitsooni loomine, millega vähendatakse tiptunnil sinna kontsentreeruvate sõiduautode hulka ning ühtlasi parandatakse laste liikumisaktiivsust.

Viimsi jaoks on olulise rõhuga ühenduste loomisel, ühendused Tallinna ja lähivaldadega. Üldplaneering peab leidma lahenduse täiendavate ühenduste loomiseks. Selle koostamise käigus selgub, milline on vajadus rajada kolmas ühendus vallast välja lisaks kahele peamisele väljapääsuteele (hetkel Pirita kaudu, Pärnamäe tee kaudu). Olemas on kolm ühenduskohta (Merivälja, Mähe ehk Ecolandi ja Muuga). Vastuseid vajavad küsimuse, millist neist edasi arendada ning määratleb, millist transpordiliiki kasutada (kas rööbasteed või sõiduteed). Täiendavaid tasuvusanalüüse ja uuringuid vajavad ühendused:

- Trammittee (Kadrjoru trammittee pikendus Viimsisse)
- Ringraudtee Miiduranna sadamast Ülemisteni. Potentsiaal arendada reisijate vedu rongiga Viimsist Ülemiste keskusesse.⁹ Tallinna ringraudtee riiklikus eriplaneeringus on kaalumisel Maardu linna ja Viimsi valla kaasamist, kuid käesoleva strateegia kinnitamise hetkeks ei ole antud arenduse raudtee maa asukoha osas otsust veel langetatud.

Tegemist on arendustega, mis nõuavad koostööd Harjumaa üleselt ning riiklikke ja/või EL struktuurifondide fintantsvahendeid. Harju maakonna arengustrateegia 2040+ kaardistab samuti potentsiaalsed kergrööbastranspordi arendused, sh Jüri, Maardu, Harku ja Viimsi suunal.

Arvestades Viimsi geograafilist asukohta ja geoloogiat, nõuab pidevat tähelepanu põhjaveevaru ning see, et Viimsi vald on lisatud kõrgendatud radooniriskiga maa-alade loetellu.

Vajalik on leida lahendus joogiveepuuduse ohule. Seda saab esialgu leevendada teadlikkuse kasvatamisega, aga ka Tallinna veevõrku liitumiste suurendamisega, kuis sellest aspektist on esmatähtis siiski elamuarenduse piiramine. Pikas perspektiivis võivad lahendust pakkuda tehnoloogilised uuendused, sest joogivee kättesaadavuse piiratus on globaalse ulatusega kitsaskoht.

Oma võimalused avab Viimsi jaoks ka RailBaltic projekt. Poolsaare lõunaosas suureneb sellega seoses võimalus ja väljavaade arendada tootmisüksuseid, mille saadusi on otstarbekas eksportida rööbastranspordiga. Ühtlasi avaldab RailBaltic olulist mõju Muuga sadama tegevuste iseloomule ja mahule.

⁹ Harju maakonna kohalike omavalitsuste huvi on seotud eelkõige Tallinna ringtee äärse rongiliikluse arendamisega, mis soodustaks Tallinna-suunalise ja maakonna sisemise ühistranspordi kasutamist. 2022. a juunis tegid maakonna omavalitsused ja ettevõtjad valitsusele ettepaneku ringraudtee eriplaneeringu algatamiseks. Ringraudtee eesmärk on kaubavedude väljaviimine Tallinna kesklinnast ja ühistranspordivõimaluste suurendamine ümberkaudsete omavalitsustega.

Pikemas perspektiivis võib realiseeruda ka senini üldiste kontseptsioonide tasemel olnud Tallinn-Helsinki tunneli projekt. Selles osas tuleb jälgida, et seonduv ehitus- ja liikluskoormus ei muutuks valla taristule ega loodusele liigseks koormaks.

o Ettevõtlus

Ettevõtluskeskkonna arendamise potentsiaal tõuseb juba ainuüksi seetõttu, et rahvastikuprognoozi algusel tööealise elanikkonna arv Viimsis kasvab ning hakkab langema 2030-ndate aastate lõpus, jõudes 2045. aastaks ligikaudu samale tasemele kui praegu.

Viimsi ettevõtluskeskkonnale tekitab väljakutset Tallinnas paiknev rikkalik ärikeskkond. Viimsilased ootavad Viimsisse kaupluseid, meelelahutust, toitlustusasutusi ja meditsiiniteenuseid. Viimsisse on oodatud ennekõike targad töökohad, elanikele lisandväärtust loov (vaba aja veetmine), keskkonnasõbralik, innovaatiline ettevõtlus.

Teadlikult on sihiks võetud ettevõtluse ja vaba aja veetmise võimaluste arendamine, et pärssida nn. magala tekkimist. Viimase juures on aga väljakutseks see, et Viimsis on puudu eelkõige töökohtadest noortele ja kõrgharitudetele, kelle ambitsioonid ei pruugi langeda kokku teenuste iseloomuga, mida viimsilased eelkõige ootavad. Seega on vajadus luua Viimsisse ka selline ärikeskkond, mis toetab muuhulgas *start-up* mõtteviisiga ettevõtlust ja loob võimalusi kohalikule elanikule töökohtade, paremate teenuste ja kvaliteetsema avaliku ruumi näol (äri- ja loomelinnaku loomine). Vajadus on ka tehnopargi ja laopindade järele, kuid otsused peavad tuginema põhimõttel, et Viimsis on keskkonnasõbralik ja tervist hoidev ettevõtlus.

Väga tugevalt mõjutab ettevõtluse tulevikku Helsingi-Tallinna tunneli rajamine, mille sünergias luuakse mastaapselt uued võimalused, töökohtade, majandusarengu ja elukeskkonna muutuseks. Käesoleva arengustrateegia koostamise ajaks ei ole tunneli täpne asukoht või valmimisaeg teada. Üheks tunnelisuu võimaluseks on Viimsi poolsaar. Tunnelühendus Helsingiga avaks uusi võimalusi ettevõtluseks, aga ka teenuste ja kultuuri tarbimiseks. Siiski tuleb meeles pidada, et selle visiooni realiseerumine on arengustrateegia perioodil pigem ebatõenäoline.

Kasutamata võimalus on Viimsis elavate ettevõtjate tihedam võrgustumine. Võimalus on Viimsisse kokku tuua võrgustik, mille sees tekivad uuenduslikud ideed (mh teadus- ja arendustegevus). See aitaks tuua esile ka ettevõtmised, mis on Viimsis juba olemas, kuid ei ole tähelepanu saanud („Tarbi Viimsis, tööta Viimsis, et tugevdada Viimsi ettevõtluse võrgustikku“, „Ettevõtlusaken“, „Isemajandav Viimsi – IMV“). Sellega kaasnevalt on hea

võimalus kaasata ettevõtlustarkuse arendamisesse ka noori (haridusvaldkonna ja ettevõtjate koostöö).

Vajadus ja võimalus lasub ka ettevõtjate ja valla vahelise suhtluse süsteemsemaks muutmises – ettevõtjad ootavad vähem bürokraatiat, rohkem vastutulelikkust ja kiiremat menetlemist. Tulemuslikumaks suhtluseks peab vald olema proaktiivne suhtleja ja ettevõtjatele võrdväärne partner.

Ettevõtluskeskkonna arendamise vajaduste hulgas on paremate transpordiühenduste tagamine eelkõige Tallinnaga, Peterburi teega ja Muuga sadamaga (arvestades ka Rail Balticu plaane).

Samuti on olulised sadamate ja sadamaalade edasiarendamine, mis aitab kaasa mandri- ja saarte turismi paremale lõimimisele, mis võiks olla tulevikuperspektiiv ning vajab süsteemsemat lähenemist. Valla sadamate arendamine ja uute kaikohtade loomine võimaldab avada seni pigem alarakendatud mereturismi. Viimsi, kui välismaiste jahtide sihtkoht, aga ka siseturistidele merele aega veetma pääsemise koht tähendab suurt potentsiaali arendada ka sadamates pakutavaid teenuseid. Ühtlasi pakub Viimsi rannavöönd soodsaid võimalusi tegeleda merega seotud spordialadega (näiteks lohesurf), mis avardab siseturismi võimalusi. See eeldab valla, ettevõtjate ja kohaliku kogukonna koostööd ranna-alade arendamisel.

Turismi edendamine Viimsis on tihedalt seotud kultuurivaldkonnaga, sest Viimsi kultuurielu pakub huvi ka väliskülalistele. Väljakutse on selles, et sisserändavad turistid kasutavad taristut, mis ei ole ehitatud arvestades suuremat hulka inimesi (näiteks parkimiskohad). Viimsit külastavad inimesed tarbiks ka muid teenuseid, mis Viimsis on ja see loob omakorda võimaluse kohapealsete töökohtade arvu suurenemiseks. Vajadus on väga hästi toimiva ühistranspordi järele, millega Viimsit külastama tulla, et vältida autodevoo suurenemist.

Vald peab üldplaneeringu koostamise raames looma alused tarkade töökohtade tekkeks sobilike piirkondade arendamiseks. Eesmärk on läbi üldplaneeringu säilitada ja edasi arendada olemasolevat teenindussektorit ja vaba aja veetmise võimalusi, kuid sellele peavad lisanduma ka töökohad. Teadusparkide, tööstuspiirkondade, äri- ja loomelinnakute potentsiaali hindamine saab olema üldplaneeringu üheks ülesandeks. Kindlasti ei saa olema vallas kohta rasketööstusel, ressursimahukatel tööstusparkidel ja arendatav ettevõtlus peab olema loodust, elukeskkonda ja inimese tervist hoidev.

o Juhtimine

Viimsi rahulolu-uuringud näitavad, et vallaelanike ei tunne end piisava mõjukana. Eredalt tuuakse välja looduskeskkonda vähenemise probleem – aja jooksul tehtud planeerimisotsused on tekitanud usaldamatust. Samuti kordub mõte, et strateegilistes dokumentides on kirjas head ideed ja narratiivid, kuid küsimuse alla seatakse nende realiseerumine. Selle kitsaskoha lahenduseks on võimalik tegevuste, mõõdikute ja vastutajate määramise kaudu arengut selgemalt juhtida, täidesaatmist jälgida ning pidevat ülevaadet anda.

Vallal ei ole lihtsalt taasesitatavat ülevaadet arengudokumentide ja olulisemate uuringute seoste ja perioodilisuse kohta. Samuti vajab täpsustamist, kuidas on koordineeritud külade arengukavade koostamine ja nende kooskõla valla arengukavaga. Tulevikupotentsiaal lasub juhtimissüsteemide ja töö kiiremaks ning tõhusamaks muutmises ehk digitaliseeritud juhtimises. Valla juhtimine peab muutuma agiilsemaks ja üldises keskkonnas järjest sagedamate muutustega paremini kohanevaks. See eeldab hästi toimivaid võrgustikke kodanikuühiskonna ja ettevõtjatega. Valla jaoks on võimalus luua ja rakendada avatud valitsemise tegevuskava, mille abil suurendada läbipaistvat, koosloomelist ja ausat valitsemist.

Väljakutse on ühise identiteedi kujundamine või ühtsustunde tagamine olukorras, kus Viimssisse on viimastel aastatel kolinud palju uusi elanikke, kes ei pruugi suhestuda rannarahva identiteediga. Teenuste paremaks disainimisel on võimalus rakendada erinevaid tööriistu, nt „persoonade“ loomist Viimssis elavate inimeste kirjeldamiseks ning võtta identiteediküsimus ja ühtsustunde tagamine eraldi fookusesse. Viimases võib peituda ka lahendus, et rohkem inimesi oma arvamust avaldaksid, näiteks heaolu-uuringu, kaasava eelarve või avatud osalusprotsesside kaudu. Identiteet võib peituda ka külade erinevates kogukondades.

Suuremat kogukonnatunnet ja ühtlasi ka kogukondade huvide esindatust võimaldab aleviku- ja külaseltside toimimine ning aleviku- ja külavanemate statuut. Asulavanemad võimaldavad suurendada kohaliku tasandi huvide kandepinda, tagada omaalgatuslike ettevõtmiste õnnestumist ja parandada valla teadlikkust asulas esile kerkivatest muredest. Vald omalt poolt saab toetada asulavanemaid ja -seltse läbi tegevustoetuste, aga ka kuulates ja arvestades nende ettepanekutega. Väljakutseks on asulavanemate ühtlane motiveerimine ja nende demokraatliku esindatuse parandamine.

Üheks võimaluseks valitsemises, mida tehnoloogia areng endaga kaasa toob, on andmete ulatuslikum kasutamine valikute ettevalmistamisel. Eesti on võtnud andmepõhise otsustamise omale selgeks eesmärgiks ja Viimsi vald saab siinkohal olla selgelt eesrindlike omavalitsuste hulgas, kus kogutud andmete hulk on keskmisest suurem ja andmed ise kvaliteetsemad.

Vald on läbivalt võtnud hoiaku avatuse suurendamisele nii informeerimise kui ka otsustamises osalemise osas. Olukorras, kus erinevad infokanalid võistlevad tähelepanu pärast, on väljakutseks läbimõeldud kommunikatsiooniga kõigis olulistes küsimustes elanikeni jõudmine. Kindlasti vajab parandamist planeerimis- ja finantsotsuste kommunikatsioon ja elanike võimalused neis küsimustes kaasa rääkida. Seejuures on oluline tagada kõigi otsuste läbipaistvus.

Viimsi on olnud üks sotsiaalset innovatsiooni eest vedavaid omavalitsusi. See on avanud võimalusi katsetada esimesi inimkeskse teenusdisaini elemente näiteks valla teedel liikluse rahustamiseks ja sotsiaalteenuste kujundamisel. Suur arenguvõimalus peitub kasutajakeskse proaktiivse e-teenuste portfelli loomises ja arendamises.

6. Strateegia koostamine ja elluviimine

„Viimsi valla arengustrateegia 2045“ eelnõu ettevalmistamine toimus ajavahemikus juuni 2022 kuni juuni 2023 ning seda täiendati vastavalt avaliku väljapaneku ja külades tutvustamise käigus laekunud ettepanekutele perioodil august – september 2023. Viimsi Vallavalitsust toetas arengustrateegia eelnõu koostamisel konsultatsiooniettevõtte Milton New Nordics. Töö teostamiseks moodustas vallavalitsus ametnikest ja olulisematest sidusrühmadest koosnevad töörühmad, kellega koostöös toimus dokumendi koostamine.

Arengukava koostamise peamiseks aluseks oli andmekorje käigus kogutud informatsioon (leitav dokumendi lisas „taustaandmed“, mis oli aluseks valla arenguvisioni koostamisel. . Andmekorje viidi läbi dokumendianalüüsi, Viimsi valla rahulolu-uuringu 2022, intervjuude, valdkondlike töötubade (fookusgruppide) ja töörühmade kohtumiste käigus. Nende tulemusel kaardistati ülevaade tänastest peamistest kitsaskohtadest ja koguti ettepanekud nende lahendamisevõimalustega. Täiendavate valdkondlike uuringute läbiviimist ei peetud arengustrateegia protsessis vajalikuks, vaid lähtuti eeskätt olemasolevatest andmetest ja valdkonna arengukavades kogutud teadmistest. Lisaks korraldas Viimsi Vallavalitsus 1. aprillil 2023 visioonipäeva, kus koguti elanikelt arvamusi Viimsi eesmärkide seadmiseks ja eelistatud sihttasemeteks. Ühtlasi küsiti visioonipäeval ettepanekuid olemasolevate kitsaskohtade lahenduseks, mis peegelduvad strateegias sõnastatud tegevussuundades ning leiavad oma koha ka arengukava tegevuskavas. 2023. aasta juulis viidi arengustrateegia täpsustamiseks ja tegevuskava koostamiseks läbi piirkondlikud seminarid, kus arutati vajalikke tegevusi arengustrateegias seatud eesmärkide saavutamiseks alevike ja külade kogukondadega.

Arengukava juhtgrupp tänab kõiki, kes panustasid oma aega ja esitasid ettepanekuid Viimsi valla järgmise viie aasta arengu planeerimiseks. Viimsi valla arengukava tehakse kättesaadavaks Viimsi valla kodulehel, Viimsi Vallavalitsuses ja Viimsi valla raamatukogudes.

7. Seire ja elluviimine

Arengustrateegias seatud sihtide ja eesmärkide saavutamiseks koostab Viimsi vald tegevuskava, mis koos arengustrateegiaga moodustavad valla arengukava. Tegevuskavas kavandatakse pikaajaliste eesmärkide täitmiseks vajalikud tegevused koos vastutajaga (vallavalitsuse struktuurüksuse või allasutuse täpsusega) ja tähtajaga. Tagamaks kavandatud tegevuste elluviimise realistlikust, koostatakse tegevuskava koos eelarvestrateegiaga.

Vallavalitsus viib igal aastal läbi arengustrateegia ja tegevuskava (valla arengukava) seiret, et tagada arengustrateegias seatud eesmärkide saavutamine. Arengukava ja eelarvestrateegia elluviimise tulemuslikkust seiratakse igal aastal ning esitatakse koos lõppenud aasta majandusaasta aruandega. Vallavalitsus annab regulaarselt volikogule ülevaate arengustrateegia sihtide ja eesmärkide saavutamisest ning avaldab ülevaate valla kodulehel.

Arengustrateegia täitmise ülevaade esitatakse ka regulaarselt toimuval visioonipäeval, kus koos valla elanikega arutatakse selle ajakohasust, eesmärkide ambitsiooni taset ning kogutakse ettepanekuid tegevuskava uuendamiseks.

Seiretegevuste käigus kogutud andmete, valla struktuurüksuste, komisjonide, partnerite ja elanike tagasiside põhjal valmistab vallavalitsus igal aastal ette järgneva vähemalt 4 aasta tegevuskava ja eelarvestrateegia, mis kinnitatakse volikogus vastavalt kohaliku omavalituse korralduse seaduses toodud tähtajaks (hiljemalt 15. oktoobriks).